

|

61964J0006

Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 15 päivänä heinäkuuta 1964. - Flaminio Costa v. ENEL. - Giudice Conciliatore di Milanon esittämä ennakkoratkaisupyyntö. - Asia 6/64.

Oikeustapauskoelma

Ranskank. painos sivu 01141

Hollannink. painos sivu 01203

Saksank. painos sivu 01253

Italiank. painos sivu 01129

Englannink. erityispainos sivu 00585

Tanskank. erityispainos sivu 00531

Kreikank. erityispainos sivu 01191

Portugalink. erityispainos sivu 00549

Espanjank. erityispainos sivu 00099

Ruotsink. erityispainos sivu 00211

Suomenk. erityispainos sivu 00211

Tiivistelmä

Asianosaiset

Oikeudenkäynnin kohde

Tuomion perustelut

Päätökset oikeudenkäyntikuluista

Päätöksen päätösosa

Avainsanat

1. Oikeudenkäyntimenettely - Ennakkoratkaisu - Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta - Tulkinta

(ETY:n perustamissopimuksen 177 artikla)

2. Oikeudenkäyntimenettely - Ennakkoratkaisu - Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta - Rajoitukset

(ETY:n perustamissopimuksen 177 artikla)

3. ETY - Yhteisön oikeusjärjestys - Erityisluonne - Asema verrattuna kansallisiin oikeusjärjestelmiin - Yhteisön sääntöjen ensisijaisuus - Jäsenvaltioiden suvereenien oikeuksien pysyvä rajoittaminen

4. ETY:n jäsenvaltiot - Niiden sitoutuminen yhteisöön nähden valtioina - Komission

valvontavelvoite - Yksityisillä ei mahdollisuutta vedota siihen, että kyseinen jäsenvaltio on jättänyt noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan tai komissio on laiminlyönyt velvollisuutensa

5. Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen - Vältettävät vääristymät - Menettely - Yksityisillä ei oikeuksia

(ETY:n perustamissopimuksen 102 artikla)

6. Jäsenvaltioiden myöntämä tuki - Poistaminen - Oikeudenkäyntimenettely - Yksityisillä ei oikeuksia

(ETY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artikla)

7. ETY:n jäsenvaltiot - Jäsenvaltioille perustamissopimuksen nojalla kuuluva täydellinen velvoite - Käsite - Yksityisten yksilölliset oikeudet - Kansallisten tuomioistuinten suojeltava näitä oikeuksia

8. Sijoittautumisvapaus - Rajoitukset - Poistaminen - Uusia rajoittavia säännöksiä koskeva kiello - Tämän kiellon luonne - Seuraukset - Yksityisten yksilölliset oikeudet - Kansallisten tuomioistuinten suojeltava näitä oikeuksia

(ETY:n perustamissopimuksen 52 ja 53 artikla)

9. Sijoittautumisvapaus - Rajoitukset - Poistaminen - Uusia rajoittavia säännöksiä koskeva kiello - Tämän velvoitteen noudattaminen

(ETY:n perustamissopimuksen 53 artikla)

10. Määrälliset rajoitukset - Poistaminen - Kaupalliset valtion monopolit - Uusia rajoittavia toimenpiteitä koskeva kiello - Yksityisten oikeussubjektien yksilölliset oikeudet - Kansallisten tuomioistuinten suojeltava näitä oikeuksia

(ETY:n perustamissopimuksen 37 artikla)

11. Määrälliset rajoitukset - Poistaminen - Kaupalliset monopolit - Kiello - Tarkoitus - Tuomioistuimille kuuluva valvonta

(ETY:n perustamissopimuksen 37 artikla)

Tiivistelmä

1. Ennakkoratkaisumenettelyssä yhteisöjen tuomioistuin ei voi ratkaisua antaessaan soveltaa perustamissopimusta tiettyyn yksittäistapaukseen eikä tutkia sitä, onko kansallisen lainsäädännön säännös pätevä suhteessa perustamissopimukseen, kuten se voisi tehdä 169 artiklan mukaisessa menettelyssä. Yhteisöjen tuomioistuin voi kuitenkin erottaa kansallisen tuomioistuimen epätäydellisesti muotoileman kysymyksen sanamuodosta perustamissopimuksen tulkintaa koskevat kysymykset.

2. Perustamissopimuksen 177 artikla perustuu siihen, että kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen tehtävät erotetaan selvästi toisistaan. Tämän mukaisesti yhteisöjen tuomioistuin ei tutki tapauksen tosiseikkoja tai arvostele tulkintapyyntöön perusteita ja tavoitteita.

3. Toisin kuin tavanomaisilla kansainvälisillä sopimuksilla, ETY:n perustamissopimuksella on

perustettu oma oikeusjärjestys, joka on sisällytetty perustamissopimuksen voimaantullessa jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksiin ja jota jäsenvaltioiden tuomioistuinten on sovellettava.

Perustamalla rajoittamattomaksi ajaksi yhteisön, jolla on omat toimielimet, oikeushenkilöllisyys, oikeuskelpoisuus, kelpoisuus edustaa itseään kansainvälisissä yhteyksissä ja todellista toimivaltaa, joka perustuu jäsenvaltioiden toimivallan rajoittamiseen tai siirtämiseen yhteisölle, jäsenvaltiot ovat rajoittaneet suvereenia oikeuksiaan ja luoneet säännösten, jota sovelletaan niiden kansalaisiin sekä jäsenvaltioihin itseensä.

Yhteisöstä peräisin olevien säännösten sisällyttämisestä jäsenvaltioiden lainsäädäntöön ja yleisemmin perustamissopimuksen sanamuodosta ja tarkoituksesta seuraa, että jäsenvaltiot eivät voi asettaa myöhempää omaa säännöstään etusijalle vastavuoroisesti hyväksymäänsä oikeusjärjestykseen nähden. Tällainen säännös ei voi estää yhteisön oikeusjärjestyksen soveltamista. Mitään kansallisia säännöksiä ei voida asettaa tuomioistuimessa etusijalle perustamissopimukseen perustuvaan oikeuteen nähden, joka on itsenäinen oikeuslähde ja jolla on erityiset alkuperäiset ominaispiirteensä, koska muuten perustamissopimuksen nojalla annettu lainsäädäntö menettää yhteisöluonteensa ja itse yhteisön oikeudellinen perusta saatetaan kyseenalaiseksi.

Jäsenvaltioiden toteuttama perustamissopimuksen määräysten mukaisten oikeuksien ja velvoitteiden siirto kansallisesta oikeusjärjestyksestä yhteisön oikeusjärjestykseen rajoittaa pysyvästi jäsenvaltioiden suvereenia oikeuksia.

4. Komission velvoitteena on valvoa, että jäsenvaltiot noudattavat perustamissopimuksen mukaisia sitoumuksiaan, jotka sitovat niitä valtioina, mutta joilla ei kuitenkaan perusteta oikeuksia yksityisille. Tämä komission velvoite ei kuitenkaan anna yksityisille mahdollisuutta vedota yhteisön oikeuden mukaisesti ja 177 artiklan nojalla siihen, että kyseinen jäsenvaltio on jättänyt noudattamatta jäsenyyssoveltoitteitaan tai että komissio on laiminlyönyt velvoitteensa.

5. ETY:n perustamissopimuksen 102 artikla ei sisällä sellaisia määräyksiä, joilla voitaisiin perustaa yksityisille oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava.

6. ETY:n perustamissopimuksen 93 artikla ei sisällä sellaisia määräyksiä, joilla voitaisiin perustaa yksityisille oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava.

7. Jäsenvaltioille perustamissopimuksen nojalla kuuluva sellainen velvoite, joka on ehdoton ja jonka täytäntöönpano tai vaikutukset eivät riipu mistään jäsenvaltioiden tai komission toimenpiteestä, on oikeudellisesti täydellinen, ja sillä voi sen vuoksi olla välittömiä oikeusvaikutuksia jäsenvaltioiden ja niiden yksityisten oikeussubjektien välisissä suhteissa. Kyseinen velvoite on sisällytetty jäsenvaltioiden oikeusjärjestykseen, on osa näiden jäsenvaltioiden lainsäädäntöä, ja koskee välittömästi niiden kansalaisia, joille on näin luotu yksilöllisiä oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava.

8. ETY:n perustamissopimuksen 53 artikla on yhteisön sääntö, jolla voidaan perustaa yksityisille oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava.

9. ETY:n perustamissopimuksen 53 artiklan noudattamiseksi riittää, että ei toteuteta mitään uusia toimenpiteitä, joilla muiden jäsenvaltioiden kansalaisten sijoittautumiseen sovellettaisiin ankarampia säännöksiä kuin omiin kansalaisiin, yrityksen oikeudellisesta muodosta riippumatta.

10. ETY:n perustamissopimuksen 37

artiklan 2 kohta on kaikilta osin yhteisön sääntö, jolla voidaan perustaa yksityisille oikeuksia, joita

kansallisten tuomioistuinten on suojeltava.

11. ETY:n perustamissopimuksen 37 artiklan 2 kohdan määräysten tarkoituksena on kieltää kaikki 37 artiklan 1 kohdan periaatteiden vastaiset uudet toimenpiteet. Tarkoitus on toisin sanoen kieltää kaikki uudet toimenpiteet, joiden tavoitteena tai seurauksena on jäsenvaltioiden kansalaisten välinen syrjintä tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa. Tämä syrjintä voi tapahtua sellaisten monopolien tai toimielinten avulla, joiden toiminnan on yhtäältä kohdistuttava sellaiseen kauppatavaraan, joka voi kuulua jäsenvaltioiden välisen kilpailun ja kaupan piiriin, ja toisaalta mainitulla toiminnalla on oltava tosiasiallista vaikutusta tällaisessa kaupassa.

Pääasian tuomioistuimen on arvioitava jokaisessa yksittäistapauksessa, koskeeko kyseinen taloudellinen toiminta sellaista tuotetta, jolla ominaispiirteidensä ja siihen sovellettavien teknisten tai kansainvälisten määräysten vuoksi olisi tosiasiallista merkitystä jäsenvaltioiden kansalaisten välisessä tuonnissa tai viennissä.

Asianosaiset

Asiassa 6/64,

jonka Giudice Conciliatore di Milano on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa riita-asiassa

Flaminio Costa

vastaan

ENEL

(Ente nazionale energia elettrica, impresa già della Edison Volta)

Oikeudenkäynnin kohde

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 102, 93, 53 ja 37 artiklan tulkinnasta,

Tuomion perustelut

Yhteisöjen tuomioistuimelle asianmukaisesti toimitetulla, 16.1.1964 tekemällään päätöksellä Giudice Conciliatore di Milano on, "ottaen huomioon 25 päivänä maaliskuuta 1957 tehdyn ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan, joka on saatettu osaksi Italian lainsäädäntöä 14.10.1957 annetulla lailla nro 1203, ja ottaen huomioon väitteen siitä, että 6.12.1962 annettu laki nro 1643 ja presidentin antamat asetukset tämän lain täytäntöönpanemiseksi... rikkovat perustamissopimuksen 102, 93, 53 ja 37 artiklaa", lykännyt asian käsittelyä ja määrännyt asiakirjat toimitettaviksi yhteisöjen tuomioistuimelle.

177 ARTIKLAN SOVELTAMINEN

Kysymyksen sanamuoto

On esitetty väite, että ennakkoratkaisukysymyksellä on tarkoitus saada 177 artiklan nojalla ratkaisu siitä, onko kansallinen laki yhdenmukainen perustamissopimuksen kanssa.

Mainitun artiklan mukaisesti sellaisten kansallisten tuomioistuinten, joiden päätöksiin ei saa hakea muutosta, kuten ei tässäkään tapauksessa, on saatettava asia yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi ennakkoratkaisun saamiseksi perustamissopimuksen tulkinnasta, kun tällainen kysymys tulee esille tällaisissa tuomioistuimissa käsiteltävinä olevissa asioissa.

Tämän määräyksen mukaan yhteisöjen tuomioistuin ei voi ratkaisua antaessaan soveltaa perustamissopimusta tiettyyn yksittäistapaukseen eikä tutkia sitä, onko kansallisen lainsäädännön säännös pätevä suhteessa perustamissopimukseen, kuten se voisi tehdä 169 artiklan mukaisessa menettelyssä.

Se voi kuitenkin erottaa kansallisen tuomioistuimen epätäydellisesti muotoileman kysymyksen sanamuodosta perustamissopimuksen tulkintaa koskevat kysymykset.

Tämän vuoksi yhteisöjen tuomioistuimen ei ole ratkaistava sitä, onko Italian lainsäädäntö pätevä suhteessa perustamissopimukseen, vaan sen on ainoastaan tulkittava edellä tarkoitettuja määräyksiä Giudice Conciliatoren esittämien oikeudellisten seikkojen yhteydessä.

Tulkinnan tarpeettomuus

On esitetty väite, että kyseinen kansallinen tuomioistuin on pyytänyt perustamissopimuksen tulkintaa, joka ei ole tarpeen tuomioistuimessa vireillä olevan riita-asian ratkaisemiseksi.

Perustamissopimuksen 177 artikla perustuu kuitenkin siihen, että kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen tehtävät erotetaan selvästi toisistaan; tämän mukaisesti yhteisöjen tuomioistuin ei tutki tapauksen tosiseikkoja eikä arvostele tulkintapyyntöä perusteita ja tavoitteita.

Kansallisen tuomioistuimen velvollisuus soveltaa kansallista lainsäädäntöä

Italian hallitus katsoo, että Giudice Conciliatoren pyyntöä ei voida missään tapauksessa ottaa tutkittavaksi sen vuoksi, että kansallinen tuomioistuin on velvollinen soveltamaan kansallista lainsäädäntöä, eikä se voi vedota 177 artiklaan.

Toisin kuin tavanomaisilla kansainvälisillä sopimuksilla, ETY:n perustamissopimuksella on perustettu oma oikeusjärjestys, joka on sisällytetty perustamissopimuksen voimaantullessa jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksiin ja jota jäsenvaltioiden tuomioistuinten on sovellettava.

Perustamalla rajoittamattomaksi ajaksi yhteisön, jolla on omat toimielimet, oikeushenkilöllisyys, oikeuskelpoisuus, kelpoisuus edustaa itseään kansainvälisissä yhteyksissä ja todellista toimivaltaa, joka perustuu jäsenvaltioiden toimivallan rajoittamiseen tai siirtämiseen yhteisölle, jäsenvaltiot ovat rajoittaneet suvereenia oikeuksiaan, tosin rajatuilla aloilla, ja luoneet säännösten, jota sovelletaan niiden kansalaisiin sekä jäsenvaltioihin itseensä.

Yhteisöstä peräisin olevien säännösten sisällyttämisestä jäsenvaltioiden lainsäädäntöön ja yleisemmin perustamissopimuksen sanamuodosta ja tarkoituksesta seuraa, että jäsenvaltiot eivät voi asettaa myöhempää omaa säännöstään etusijalle vastavuoroisesti hyväksymäänsä oikeusjärjestykseen nähden. Tällainen säännös ei voi estää yhteisön oikeusjärjestyksen soveltamista.

Yhteisön oikeuden täytäntöönpanon tehokkuus ei voi olla erilainen eri jäsenvaltioissa myöhemmän kansallisen lainsäädännön vuoksi ilman, että tämä vaarantaisi perustamissopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamista ja aiheuttaisi 7 artiklassa kiellettyä syrjintää.

Jos yhteisön perustamissopimuksessa sovitut velvoitteet voitaisiin asettaa kyseenalaisiksi perustamissopimuksen allekirjoittajien myöhemmin antamilla säädöksillä, ne eivät olisi ehdottomia vaan ehdollisia.

Jos jäsenvaltioille on annettu oikeus toimia yksipuolisesti, tämä tapahtuu tarkan erityismääräyksen nojalla (esimerkiksi 15 artikla, 93 artiklan 3 kohta, 223Ä225 artikla).

Lisäksi jäsenvaltioiden esittämiin poikkeusta koskeviin pyyntöihin sovelletaan lupamenettelyjä (esimerkiksi 8 artiklan 4 kohta, 17 artiklan 4 kohta, 25, 26, 73 artikla, 93 artiklan 2 kohdan kolmas alakohta ja 226 artikla), jotka olisivat merkityksettömiä, jos jäsenvaltiot voisivat olla noudattamatta velvoitteitaan tavanomaisella lainsäädännöllä toteutetuin keinoin.

Yhteisön oikeuden etusija vahvistetaan 189 artiklassa, jonka mukaisesti asetetus on "kaikilta osiltaan velvoittava" ja "sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa".

Mainittu määräys, johon ei liity varaumaa, olisi merkityksetön, jos jäsenvaltio voisi yksipuolisesti tehdä tyhjäksi sen vaikutukset yhteisön lainsäädännön vastaisella säädöksellä.

Tämän vuoksi mitään kansallisia säännöksiä ei voida asettaa tuomioistuimessa etusijalle perustamissopimukseen perustuvaan oikeuteen nähden, joka on itsenäinen oikeuslähde ja jolla on erityiset alkuperäiset ominaispiirteensä, koska muuten perustamissopimuksen nojalla annettu lainsäädäntö menettää yhteisöluonteensa ja itse yhteisön oikeudellinen perusta saatetaan kyseenalaiseksi.

Jäsenvaltioiden toteuttama perustamissopimuksen määräysten mukaisten oikeuksien ja velvoitteiden siirtäminen kansallisesta oikeusjärjestyksestä yhteisön oikeusjärjestykseen rajoittaa pysyvästi jäsenvaltioiden suvereenia oikeuksia; rajoituksen vastaista myöhemmin annettua yksipuolista säädöstä, joka ei ole yhteisökäsitteen kanssa sopusoinnussa, ei voida soveltaa.

Perustamissopimuksen tulkintakysymyksen yhteydessä olisi sovellettava 177 artiklaa minkään kansallisen lain estämättä.

Giudice Conciliatoren 102, 93, 53 ja 37 artiklaa koskevissa kysymyksissä halutaan ensisijaisesti selvittää, onko määräyksillä välittömiä oikeusvaikutuksia ja perustetaanko niillä yksityisille oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava, ja jos näin on, millainen sisältö niillä on.

102 ARTIKLAN TULKINTA

Perustamissopimuksen 102 artiklan mukaisesti, jos "on aihetta epäillä", että lain antaminen johtaa "vääristymään", jäsenvaltio, joka haluaa toteuttaa uudistuksen, "neuvottelee asiasta komission kanssa"; komissio voi suositella jäsenvaltioille epäillyn vääristymän välttämiseksi aiheellisia toimenpiteitä.

Mainitun artiklan, joka sisältyy lainsäädännön lähentämistä koskevaan lukuun, tarkoituksena on estää kansallisten säännösten välisten erojen kasvaminen perustamissopimuksen tavoitteiden osalta.

Tällä määräyksellä jäsenvaltiot ovat rajoittaneet toimimisvapauttaan sitoutumalla asianmukaiseen neuvottelumenettelyyn.

Koska jäsenvaltiot ovat sitoutuneet ehdoitta neuvottelemaan komission kanssa kaikissa sellaisissa asioissa, joissa niiden lakiehdotukset voisivat aiheuttaa vähäisenkin vääristymisuhan, ne ovat sitoutuneet yhteisöön nähden valtioina; samalla yksityisille ei kuitenkaan perusteta oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava.

Komissio on osaltaan sitoutunut varmistamaan tässä artiklassa asetettujen vaatimusten noudattamisen, mikä ei kuitenkaan anna yksityisille mahdollisuutta vedota yhteisön oikeuden yhteydessä ja 177 artiklan mukaisesti siihen, että kyseinen jäsenvaltio on jättänyt noudattamatta sille perustamissopimuksessa asetetun velvoitteen tai että komissio on laiminlyönyt velvoitteensa.

93 ARTIKLAN TULKINTA

Perustamissopimuksen 93 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti komissio "seuraa jatkuvasti jäsenvaltioiden kanssa niiden voimassa olevia tukijärjestelmiä" yhteismarkkinoiden toiminnan kannalta aiheellisten toimenpiteiden toteuttamiseksi.

Perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti komissiolle on annettava tieto tuen myöntämistä tai muuttamista koskevista suunnitelmista ajoissa siten, että jäsenvaltio, jota asia koskee, ei saa toteuttaa ehdottamiaan toimenpiteitä ennen kuin yhteisön menettelyssä ja tarvittaessa yhteisöjen tuomioistuimen tuomioistuin käsittelyssä on tehty lopullinen päätös.

Näiden perustamissopimuksen valtion tukea koskevaan jaksoon kuuluvien määräysten tarkoituksena on toisaalta asteittain poistaa olemassa oleva valtion tuki ja toisaalta estää mainittuja valtioita myöntämästä "muodossa tai toisessa" valtionsisäisesti uutta tukea, joka saattaisi suosia välittömästi tai välillisesti huomattavalla tavalla yrityksiä tai tuotteita ja vääristää tai uhata vääristää kilpailua.

Perustamissopimuksen 92 artiklassa jäsenvaltiot ovat todenneet tällaisen tuen yhteismarkkinoille soveltumattomaksi ja ovat siten epäsuorasti sitoutuneet olemaan myöntämättä sitä muissa kuin perustamissopimuksessa määrätyissä poikkeustapauksissa, mutta 93 artiklassa ne ovat ainoastaan sopineet soveltavansa aiheellisia menettelyjä sekä olemassa olevan tuen poistamiseksi että uusien tukijärjestelmien käyttöön ottamiseksi.

Koska jäsenvaltiot ovat sitoutuneet antamaan komissiolle virallisesti tiedon tukihankkeistaan riittävän ajoissa ja hyväksyneet 93 artiklassa määrätyt menettelyt, ne ovat sitoutuneet yhteisöön nähden valtioina; samalla yksityisille ei kuitenkaan perusteta oikeuksia, lukuun ottamatta mainitun artiklan 3 kohdan viimeistä määräystä, josta ei ole kyse tässä tapauksessa.

Komissio on osaltaan sitoutunut varmistamaan tämän artiklan vaatimusten noudattamisen; artiklassa velvoitetaan jatkuvasti seuraamaan yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa voimassa olevia tukijärjestelmiä, mikä ei kuitenkaan anna yksityisille mahdollisuutta vedota yhteisön oikeuden yhteydessä ja 177 artiklan mukaisesti siihen, että kyseinen jäsenvaltio on jättänyt noudattamatta sille perustamissopimuksessa asetetun velvoitteen tai että komissio on laiminlyönyt velvoitteensa.

53 ARTIKLAN TULKINTA

Perustamissopimuksen 53 artiklassa jäsenvaltiot sitoutuvat, jollei perustamissopimuksen määräyksistä muuta johdu, olemaan toteuttamatta uusia rajoituksia, jotka koskevat muiden jäsenvaltioiden kansalaisten vapautta sijoittautua niiden alueelle.

Tämä jäsenvaltioiden hyväksymä velvoite toteutetaan oikeudellisesti siten, että valtiot pidättäytyvät toteuttamasta toimenpiteitä.

Velvoite on ehdoton, eivätkä sen täytäntöönpano tai vaikutukset riipu mistään jäsenvaltioiden tai

komission antamasta säädöksestä.

Velvoite on siten oikeudellisesti täydellinen, ja sillä voi sen vuoksi olla välittömiä oikeusvaikutuksia jäsenvaltioiden ja yksityisten oikeussubjektien välisissä suhteissa.

Näin nimenomaisesti ilmaistu kielto, joka on tullut voimaan koko yhteisössä perustamissopimuksella ja joka sen vuoksi on sisällytetty jäsenvaltioiden oikeusjärjestykseen, on osa näiden jäsenvaltioiden lainsäädäntöä ja koskee välittömästi niiden kansalaisia, joille on näin luotu yksilöllisiä oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava.

Perustamissopimuksen 53 artiklaa on tulkittava osana sijoittautumisoikeutta koskevaa lukua, johon artikla kuuluu.

Samassa luvussa olevassa 52 artiklassa määrätään sellaisten rajoitusten asteittaisesta poistamisesta, jotka koskevat "jäsenvaltioiden kansalaisten vapautta sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle", minkä jälkeen 53 artiklassa määrätään, että jäsenvaltiot eivät toteuta "uusia rajoituksia, jotka koskevat muiden jäsenvaltioiden kansalaisten vapautta sijoittautua niiden alueelle".

Kysymys on siitä, millä edellytyksillä muiden jäsenvaltioiden kansalaisilla on sijoittautumisvapaus.

Perustamissopimuksen 52 artiklan 2 kohdassa täsmennetään tätä seikkaa määräämällä, että siihen sisältyy oikeus ryhtyä harjoittamaan itsenäistä ammattia sekä oikeus perustaa ja johtaa yrityksiä "niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumisvaltion lainsäädännön mukaan koskevat sen kansalaisia".

Perustamissopimuksen 53 artiklan noudattamiseksi riittää, että muiden jäsenvaltioiden kansalaisten sijoittautumiseen ei sovelleta ankarampia säännöksiä kuin omiin kansalaisiin, yrityksen oikeudellisesta muodosta riippumatta.

37 ARTIKLAN TULKINTA

Perustamissopimuksen 37 artiklan 1 kohdan mukaisesti jäsenvaltiot mukauttavat "kaupallisia valtion monopolejaan asteittain" varmistaakseen, että tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa ei syrjitä jäsenvaltioiden kansalaisia.

Artiklan 2 kohdassa määrätään lisäksi jäsenvaltioiden velvoitteesta olla toteuttamatta uusia toimenpiteitä, jotka ovat ristiriidassa 1 kohdan määräyksen kanssa.

Jäsenvaltiot ovat sitoutuneet noudattamaan kaksinkertaista velvoitetta, joista aktiivinen velvoite koskee valtion monopolien mukauttamista ja passiivinen velvoite uusista toimenpiteistä pidättäytymistä.

Tulkintaa pyydetään jälkimmäisestä velvoitteesta sekä niistä ensimmäisen velvoitteen osista, joita tulkintaan tarvitaan.

Perustamissopimuksen 37 artiklan 2 kohta on ehdoton kielto; se ei siis ole velvoite tehdä jotakin, vaan velvoite pidättäytyä tekemästä jotakin.

Velvoitteeseen ei liity varaumaa, jonka mukaan sen täytäntöönpano olisi riippuvainen kansallisen lainsäädännön nimenomaisesta säädöksestä.

Mainittu kielto on sellainen, että sillä voi olla välittömiä oikeusvaikutuksia jäsenvaltioiden ja niiden yksityisten oikeussubjektien välisissä suhteissa.

Näin nimenomaisesti ilmaistu kieltö, joka on tullut voimaan koko yhteisössä perustamissopimuksella ja joka sen vuoksi on sisällytetty jäsenvaltioiden oikeusjärjestykseen, on osa näiden valtioiden lainsäädäntöä, ja se koskee välittömästi niiden kansalaisia; sillä perustetaan kansalaisille yksilöllisiä oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava.

Perustamissopimuksen 37 artiklaa tulkittaessa 1 ja 2 kohtaa on syytä arvioida osana sitä lukua, johon ne kuuluvat, tekstin monimutkaisuuden sekä 1 ja 2 kohdan osittaisen päällekkäisyyden vuoksi.

Luku koskee jäsenvaltioiden välisten määrällisten rajoitusten poistamista.

Perustamissopimuksen 37 artiklan 2 kohdan viittauksen "1 kohdan periaatteisiin" tavoitteena on estää sellaisen uuden järjestelmän perustaminen, jossa "syrjitään jäsenvaltioiden kansalaisia" "tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa".

Kun tavoite on näin täsmennetty, 37 artiklan 1 kohdassa esitetään keinot, jotka voivat olla sen vastaisia; tarkoituksena on kieltää tällaiset keinot.

Uudet monopolit ja toimielimet ovat siten kiellettyjä 37 artiklan 2 kohdan viittauksen mukaisesti, jos niistä aiheutuu uutta 37 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua syrjintää tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa.

Tämän vuoksi pääasian tuomioistuimen olisi tutkittava ensin, onko tällaiselle tavoitteelle tosiasiallisesti asetettu estettä, eli johtuuko uusi jäsenvaltioiden kansalaisten syrjintä tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa riita-asian kohteena olevasta toimenpiteestä itsestään vai onko se tämän seurausta.

Lisäksi olisi otettava huomioon 37 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut keinot.

Artiklassa ei kielletä kaikkien valtion monopolien perustamista vaan ainoastaan sellaisten, jotka ovat "kaupallisia" ja uhkaavat aiheuttaa edellä tarkoitettua syrjintää.

Jotta tämän tekstin kieltoa sovellettaisiin valtion monopoleihin ja toimielimiin, niiden toiminnan on yhtäältä kohdistuttava sellaiseen kauppatavaraan, joka voi kuulua jäsenvaltioiden välisen kilpailun ja kaupan piiriin, ja toisaalta mainitulla toiminnalla on oltava tosiasiallista vaikutusta.

Pääasian tuomioistuimen on arvioitava jokaisessa yksittäistapauksessa, koskeeko kyseinen taloudellinen toiminta sellaista tuotetta, jolla ominaispiirteidensä ja siihen sovellettavien teknisten tai kansainvälisten määräysten vuoksi olisi tosiasiallista merkitystä jäsenvaltioiden kansalaisten välisessä tuonnissa tai viennissä.

Päätökset oikeudenkäyntikuluista

Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Euroopan talousyhteisön komissiolle ja Italian hallitukselle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi.

Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe Giudice Conciliatore di Milanossa vireillä olevassa asian käsittelyssä, minkä vuoksi Giudice Conciliatore di Milanon asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Päätöksen päätösosa

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut 177 artiklaan perustuvan tutkimatta jättämistä koskevan väitteen seuraavasti:

Koska myöhempään yksipuoliseen säädökseen ei voida vedota yhteisön sääntöjä vastaan, Giudice Conciliatore di Milanon 177 artiklan nojalla esittämät kysymykset otetaan tutkittaviksi siltä osin, kuin ne koskevat ETY:n perustamissopimuksen määräysten tulkintaa käsiteltävänä olevassa tapauksessa,

ja on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) ETY:n perustamissopimuksen 102 artikla ei sisällä sellaisia määräyksiä, joilla voitaisiin perustaa yksityisille oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava.

2) ETY:n perustamissopimuksen 93 artiklan ne osat, jotka koskevat esitettyä kysymystä, eivät myöskään sisällä tällaisia määräyksiä.

3) ETY:n perustamissopimuksen 53 artikla on yhteisön sääntö, jolla voidaan perustaa yksityisille oikeuksia, joita kansallisten tuomio-istuinten on suojeltava.

Näissä määräyksissä kielletään kaikki uudet toimenpiteet, joilla muiden jäsenvaltioiden kansalaisten sijoittautumiseen sovelletaan ankarampia säännöksiä kuin omiin kansalaisiin, yrityksen oikeudellisesta muodosta riippumatta.

4) ETY:n perustamissopimuksen 37 artiklan 2 kohta on kaikkien määräystensä osalta yhteisön sääntö, jolla voidaan perustaa yksityisille oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava.

Esitetyn kysymyksen yhteydessä näiden määräysten tarkoituksena on kieltää kaikki 37 artiklan 1 kohdan periaatteiden vastaiset uudet toimenpiteet; tarkoitus on toisin sanoen kieltää kaikki uudet toimenpiteet, joiden tavoitteena tai seurauksena on jäsenvaltioiden kansalaisten välinen syrjintä tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa; tämä syrjintä voi tapahtua sellaisten monopolien tai toimielinten avulla, joiden toiminnan on yhtäältä kohdistuttava sellaiseen kauppatavaraan, joka voi kuulua jäsenvaltioiden välisen kilpailun ja kaupan piiriin, ja toisaalta mainitulla toiminnalla on oltava tosiasiallista vaikutusta tällaisessa kaupassa,

ja on päättänyt, että:

Giudice Conciliatore di Milanon asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.